

Alkotmánybíróság

1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

Dr. Paczoly Péter az Alkotmánybíróság elnöke részére

Tisztelt Elnök Úr!

Magyarországon világviszonylatban is jelentős számú, mintegy 70.000 embert érint a cselekvőképesség különböző mértékű korlátozása, közülük 44. 000-en a legsúlyosabb jogkorlátozást jelentő cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt állnak¹.

Az a 18 - értelmi-, és pszicho-szociális fogyatékosággal élők jogvédelmével foglalkozó civil szervezet², amelyeknek módja volt bekapcsolódni az új Polgári Törvénykönyv előkészítésébe, e munkálatok során is több alkalommal, de legutóbb, a köztársasági elnök úrnak címzett nyílt levélben³ is felhívta a figyelmet az új szabályozás mihamarabbi hatálybalépésének szükségességére. Figyelemmel a **gondnoksági rendszert övező visszaélések gyakoriságára és súlyosságára valamint a **2008. május 3-án hatályba lépett Fogyatékosággal Élő Személyek Jogairól szóló ENSZ Egyezmény⁴ 12 cikke által támasztott követelményekre is.****

A Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 2010. évi XV. törvény (továbbiakban: Ptk.) 1. § 1 bekezdésében - a Kódex Második Könyvének 2010. május 1-i hatálybalépéséről a jogalkotó – a fentebb megfogalmazottak mellett - több szempontot is mérlegelve határozhatott.

A Kódex új cselekvőképességi szabályai szerves folytatását jelentik – a **cselekvőképesség ügycsoportonkénti korlátozása lehetőségét megteremtő, a cselekvőképességgel, gondnoksággal összefüggő törvényeket módosító 2001. évi XV. törvény által elindított reformnak.** A törvény indoklása kiemeli, hogy az érintettek autonómiáját figyelembe vevő, **differenciált rendszerre van szükség, amely csak a legszükségesebb mértékben korlátozza az érintettek személyi szabadságát és döntési autonómiáját.**

¹ Az OITH 2009. február 24-én kelt, 10.547/2010/2. számú adatszolgáltatása alapján 68125 fő áll gondnokság alatt, a kizáró gondnokoltak száma 44013 fő.

² Ability Park, Addetur Alapítvány, Autisták Országos Szövetsége, Down Alapítvány, Esőemberekért Egyesület, Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége, Fogyatékosok Nemzeti Sportszövetsége, Gyöngyház Egyesület, Kézenfogva Alapítvány, Magyar Helsinki Bizottság, Magyar Speciális Művészeti Műhely Egyesület, Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége, Mental Disability Advocacy Center, Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége, Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórum, Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége, Sotéria Alapítvány, Társaság a Szabadságjogokért

³ Népszabadság 2009. december 12.

⁴ 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékosággal Élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről

Több bírósági határozatban is megjelenik az a progresszív gyakorlat, amelyre az új szabályozás is alapoz⁵. A cselekvőképesség korlátozása kapcsán rögzítésre került, hogy annak megállapítása, hogy mely ügycsoportokban szükséges a gondnokság alá helyezés nem az orvos szakértő, hanem a bíróság feladatköre.⁶ Az, hogy a szakértői vélemény szerinti állapot a mindennapi életviszonyok szempontjából az alperes belátási képességét korlátozza-e és mennyiben, a bíróság az alperes személyes meghallgatása, körülményeinek részletes feltárása és az egyéb peres adatok figyelembevételével dönti el.⁷

A Ptk. rendelkezéseinek értelmében számos gondnoksággal összefüggő feladat ellátásához további felkészülési idő áll rendelkezésre, hiszen a Ptk. Második Könyvének szabályai közül több nem 2010. május 1-jén lép hatályba:

A teljes gondnoksági reform minden érintettre kiterjedő alkalmazása 5 éves időszakra vonatkozó, átmeneti szabályokkal valósul meg:

- A Ptk. hatálybalépésekor cselekvőképességet kizáró vagy korlátozó gondnokság alatt álló nagykorú személyt a gondnokság alá helyező határozatban **a kötelező felülvizsgálatra megállapított időpontban kell felülvizsgálni**.⁸ Míg a felülvizsgálati időpontot nem tartalmazó határozatok esetében **5 éven belül** kell megindítani a gyámhatóságoknak a felülvizsgálati eljárást.
- A Ptk. 2:34. § (6) bekezdésében meghatározott – a hivatásos gondnokok által ellátható személyek számát 20 főben maximalizáló - intézkedés **2015. január 1-ig** hagy felkészülési időt a gyámhatóságok számára.
- A gondnokoltak és gondnokaik, a támogatott személyek és támogatóik, valamint az előzetes jognyilatkozatok nyilvántartásáról szóló 2010. évi XVIII. törvény szintén **2011. január 1-én lép hatályba**.

Az új Polgári Törvénykönyv szövege 2009. november 20-tól, a Magyar Közlönyben történő kihirdetésének napjától, bárki számára hozzáférhető. 2010. május 1-jétől csupán a Ptk. első két könyve lép hatályba, mely összesen **105 szakasz alkalmazására történő felkészülést jelent** (1.1§- 2.98.§) a bíróságok és egyéb szakemberek számára.

Az érintett szervezetek, szakemberek felkészítése 2007 óta zajlik az alábbi menetrenddel:

1. A 2007 nyara óta alapkoncepciójában, 2008 októbere óta pedig szövegszerűen is hozzáférhető **cselekvőképességi szabályok alapelveinek ismertetésére** az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium több konzultációs lehetőséget biztosított, konferenciákat szervezett.⁹
2. A Szociális és Munkaügyi Minisztérium kidolgozta a **gyámhivatalok munkatársait felkészítő 10 órás**, a már rendszerben lévő **gondnokokat felkészítő 22 órás**, az újonnan belépő hivatásos gondnokok és **támogatók 60 órás képzés programját és tananyagsegédletét**.
3. Szövetségünk a tárcával együttműködésben, **2010. május 1-ig, az ország 24 pontján tart felkészítő napokat szociális és gyámügyi szakemberek, hivatásos gondnokok, érintett családtagok számára**.

⁵ BH2008.265, BH2008.11, EBH2007.1597, BH2006.46

⁶ BH2008.265

⁷ BH2006.46.

⁸ 2010. évi XV. törvény 8.§ (4)

4. Elkészült egy, **az új szabályokat bemutató kiadvány**¹⁰, amelyet valamennyi gyámhivatalhoz eljutott, a napokban pedig újabb 15.000 példány válik ingyenesen hozzáférhetővé a gyámhatóságok munkatársai, hivatásos gondnokok és az érintett szakemberek számára. **A gondnokság alatt álló személyek számára könnyen-érthető módszerrel készült el a hatályba lépő szabályok megértését segítő füzet**¹¹ és a **felkészítésüket segítő módszertani útmutató**.
5. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium kidolgozta és folyamatosan bővíti a leggyakrabban felmerült kérdésekre adott válaszokat tartalmazó **„Kérdések és Válaszok az új Polgári Törvénykönyv Első és Második Könyvének rendelkezéseivel kapcsolatban”**¹² című, **dokumentumot**, amely folyamatosan elérhető a tárca honlapján.
6. Az igazságügyi tárca 2010. március 9-10-én a Parlament Felsőházi termében megtartott felkészítő napon mintegy **1100 fő (jogászok, ügyvédek, bírák, gyámügyi szakemberek) számára biztosított lehetőséget a szabályok megismerésére**.

Tisztelt Elnök Úr!

A civil szervezetek a hatályos szabályozásból adódó problémákat, a gondnoksági reform különböző elemeinek időbeli ütemezését, a Szociális és Munkaügyi-, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium és a Miniszterelnöki Hivatal által szervezett programokat is ismerve, a rendelkezésre álló időt elegendőnek tartják, a szükséges társadalmi gyökerekkel rendelkező, a mindennapos súlyos visszaélések lehetőségét megszüntető egyébként pedig Magyarország nemzetközi kötelezettségvállalásaival összhangban lévő új cselekvőképességi szabályok elsajátítására. Feltétlenül bízunk abban, hogy az Alkotmánybíróság e szempontokat is mérlegelve hozza meg a több tízezer gondnokság alatt álló személy alapvető jogainak érvényesülését hosszú időre meghatározó döntését.

Budapest, 2010. március 27.

Tisztelettel:

Kovács Melinda

ügyvezető igazgató

¹⁰ Útmutató az új Polgári Törvénykönyv cselekvőképességi szabályaihoz – 2009. ÉFOÉSZ

¹¹ Támogass, hogy dönthessek – 2009. ÉFOÉSZ

¹² http://www.irm.gov.hu/i/irm.gov.hu/files//Aktualitasok/Ujptk/Kerdések_es_valaszok_uj_PTK.pdf